

La Festa, un altre mite per desaprendre-se'n?

Bienve Moya

Quan hi ha festa, quines circumstàncies possibiliten la festa? Que és la festa? Qualsevol activitat rebullada i tabolaire pot reclamar l'apel·latiu "Festa"? Qualsevol data festiva que el sistema hagi oficialitzat, és realment una Festa? Manuel Delgado, que ha dedicat una gran quantitat de lletra i saliva a esta qüestió, diu que no. Més ben dit, diu que sí. En <<La Festa a Catalunya avui>> llegim: "que hi ha dues menes de festa: la que és practicada, aquella que algú celebra alguna cosa ... i les festes que tenen com a característica més assenyalada el fet que ningú celebra res. Sortiu al carrer un 6 de desembre (continua Delgado), Dia de la Constitució, per exemple... i trobareu el que hauríem trobat qualsevol 18 de juliol durant el règim franquista, és a dir, res".

Al llibre <<Festa i Ciutat (1er volum)>>, que transcriu un primer col·loqui fet a Barcelona el 1997 sobre esta qüestió, la Festa, hi trobem l'aportació de tres pensadors: Javier Escalera, Francisco Cruces i Antonio Ariño, els quals fan una descripció de la festa a la ciutat on resideixen, Sevilla, Madrid i València, respectivament.

Entre altres qüestions sucoses sobre l'assumpte que ens ocupa Escalera diu: "Sevilla, la capital Europea de l'atur, és al mateix temps coneguda i reclamada com la ciutat festiva per antonomàsia. Tant la quantitat de celebracions festives com la magnitud d'algunes de les més importants... contribueixen a afirmar efectivament l'esmentat caràcter festiu. Aquestes festes, en grau diferenciat, han constituït i constitueixen encara elements molt importants en la definició i reproducció dels diversos nivells de *nosaltres*". Potser les festes que descriu Escalera, calculem nosaltres, deuen ser les que Delgado cataloga com "aquelles que algú celebra alguna cosa"? (Ja ho veurem!). Francisco Cruces tracta la qüestió "Modernitat i festes". Un tema controvertidíssim que ens duu del casticisme de la *Berben de la Poloma* a la celebèrrima *Movida* en temps del "Viejo Professor". I Ariño ens parla de Les Falles, de la seva invenció, utilitat, participació, pluralitat i identitat. No en fa un panegíric, com podria semblar per l'enumeració de capítols, altrament en detalla els seus encerts i desencerts, segons el seu parer, és clar.

Els tres autors (més una colla d'opinants que participaren del debat) donen gran importància a una comuna vocació d'identitat (ètnica, cultural, de classe) que s'obriria a través d'aquestes festes, i de la mà dels seus organitzadors i principals festers. Vocació o possibilitat, que a Delgado li agrada posar en qüestió, seguint l'última moda d'alguns sectors acadèmics barcelonins (que ells mateixos es

qualifiquen d'esquerres, encara que un important segment d'aquesta escolania procedixi de nissagues *gente bien*, franquistes o falangistes), tot allò que faça tuf de col lectiu i d'identitari. Delgado, endiumenjat amb la seua erudició d'antropòleg acadèmic (malgrat el pretès vernís de provocador que maneja), comenta en un capítol de la seva obra: "És per això que tot treballador de camp en la seva esfera festiva sap que el seu pitjor enemic, a l'hora de *mettre en système* el conjunt de pràctiques que observa, és el que podríem anomenar "erudit local", aquella persona a qui et remeten els participants ordinaris de la festa perquè <<és el que més en sap>>". Aquesta persona et contarà... la història de la celebració d'acord amb certs documents històrics que la fan remuntar a èpoques passades..."

I un poc més avall, en el mateix capítol, Delgado ens descobreix, prenent el tema casteller, que un Cinc de Vuit en una plaça buida perdria sentit, i que tota construcció del castell "segons, terços, quarts, etc. és un esquema vivent de la jerarquia de les generacions i de la forma de concebre la relació de continuïtat entre el passat, el present i el futur..." I això ho ha "mis en système" ell tot sol, sense ajuda dels "erudits locals", perquè, segons la seva descoberta, "Tots els presents saben, sense dir-ho, potser sense saber-ho, que els castells s'assemblen a la vida". I ell, l'antropòleg, els ho ha volgut revelar perquè els castellers, tot i sabent-ho, no s'atrevien a dir-s'ho, o encara, ni se n'havien adonat mai. Fins aquest moment de la revelació delgadiana els erudits locals els hi havien dit (per exemple, i entre altres raons tan insubstancials com aquesta) als components de la Colla Vella de Valls, que no era per poder aconseguir un pis de la Cooperativa de Vivendes de la Colla que assistien puntualment a tots assajos del divendres, sinó perquè l'atavisme de grup actuava en ells a mena de ficció identitària.

Hem de concloure que a Delgado, tot i la seva perspicàcia, i en relació a les festes tradicionals, els murrís "erudits locals" l'han degut ensarronar més de dues i quatre vegades; acientífica actitud provinciana que el deu haver dut a deduir: que ha de saber el poble del poble!

En relació a la prevenció de Delgado sobre els "erudits locals" a l'hora de *mettre en système* allò que més convingui, jo recomanaria als seus alumnes que el pitjor enemic vindria a ser aquell qui pretén (gairebé sempre partint d'apriorismes) reduir unes pràctiques col lectives conegudes i acceptades per una comunitat (o part principal d'aquesta), a un organigrama més o menys encertat del qual se'n desprendrien graus de relació i comportament gairebé automàtic o reflex.

La Festa és doncs, (ho pot ser) com podem veure, un estat complex, motiu de teories múltiples i manta vegades contradictòries. És per aquesta raó, per la seva multiplicitat de formes i complicitat amb les relacions diàries dels homes, amb la política entesa com un intercanvi cultural: de poders, de parers, de situacions, etc., que fóra necessari no considerar la festa com un fenomen social depositat per la societat actual. Caldria considerar la Festa com un model socialitzador, com un entorn societatari que educa i socialitza i dóna entitat. Cal tenir en compte, però, que aquest fenomen, la Festa, s'inscriu en un corrent universalista, com ens informen altres lectures (no pas ideològicament universalista, cosmopolita: de domini d'una varietat sobre les altres en benefici d'una suposada sola classe interclassista), de la humanitat al relacionar-lo amb un temps singular, no ordinari, que actua, per definició, fora de les normes convencionals.

Bienve Moya